

приспосовуватись до нових реалій життя вимагає застосовувати комплекс юридичних та економічних заходів протидії.

Отже, можна дійти висновку, що на окремих ринках фінансових операцій діяльність небанківських фінансово-кредитних інститутів може виявитися більш ефективною, ніж діяльність банків. Адже концентрація діяльності з реалізації одного - двох видів фінансових послуг створює умови для підвищення їх якості та максимального наближення таких послуг до споживачів. Зосередження діяльності на реалізації широкого переліку фінансових послуг, що є характерним для банків, безумовно призводить до зниження ефекту від такої діяльності.

Список використаних джерел

1. Баланюк Л. Поняття та місце небанківських установ у фінансовій системі України / Л. Баланюк // Право України. 2015. № 3. С. 47-51.

2. Дорош О. Становлення небанківських фінансових інститутів в економічній системі України // Формування ринкової економіки в Україні. наук. зб. Вип.8. Львів: Інтереко, 2016. С. 364-369.

3. Корнєєв В. Розвиток ринків фінансових послуг небанківських посередників // Економіка і прогнозування. 2015. № 3. С.79-97.

4. Закон України Про запобігання корупції URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.

Глова Александра Дмитрівна,
здобувач ступеня вищої освіти магістра
навчально-наукового інституту заочного та
дистанційного навчання Національної
академії внутрішніх справ **Науковий**
керівник: доцент кафедри кримінології та
кримінально-виконавчого права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

Сюравич В. Г.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ДЕТЕРМІНАЦІЇ КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ В УКРАЇНІ

Корупція у сучасному світі перетворилась на таке соціальне явище, яке слід сприймати як одне із неминучих у цивілізації негативних явищ. Корупційна злочинність сьогодні стала глобальним викликом для всього людства. І якщо корупцію як явище цілком знищити і викоренити неможливо, то потрібно усім суб'єктам запобігання корупційним проявам намагатися досягти зменшення обсягу корупції, мінімізувати наслідки корупційних діянь шляхом зміни концептуальних засад державної політики у сфері протидії корупції і насамперед зміни стратегічного напрямку в боротьбі з нею. Тобто

йдеться лише про максимальне обмеження її проявів, що й вдалося реалізувати уже сьогодні у розвинених демократичних країнах.

Корупційні прояви є загрозою розвитку нашої держави як демократичної та економічно розвинутої країни. Негативні наслідки, породжувані цим явищем, не тільки перешкоджають прогресивному, поступальному розвитку суспільства, але й являють серйозну загрозу інтересам національної безпеки країни.

Отже, проблема такого явища як корупція та визначення детермінант вчинення корупційних злочинів в Україні є досить актуальною. Проте для вивчення причин і умов корупційних проявів, насамперед слід визначитись з поняттям корупції.

Енциклопедичні юридичні словники визначають корупцію як соціальне явище, яке охоплює всю сукупність корупційних діянь, пов'язаних із неправомірним використанням особами, уповноваженими на виконання функцій держави, наданої їм влади, службових повноважень, відповідних можливостей з метою задоволення особистих інтересів чи інтересів третіх осіб, а також інших корупційних правопорушень, які створюють умови для вчинення корупційних діянь або є приховуванням їх чи потурання їм. Корупційними можуть бути визнані лише такі неправомірні діяння, вчинені особою, наділеною владою, чи відповідними службовими повноваженнями, які спрямовані на задоволення корисливого або іншого особистого інтересу такої особи або інтересу третіх осіб [1, с. 406]. Корупція - діяльність осіб, уповноважених на виконання функцій держави, спрямована на протиправне використання наданих їм повноважень для одержання матеріальних благ, послуг, пільг або інших переваг. Пряме використання посадовою особою свого службового становища з метою особистого збагачення. Підкупність, продажність урядовців і громадських діячів [2, с. 578].

На думку В. Я. Тація, В. І. Борисова, сутність корупції полягає у використанні наданої влади чи посади в особистих, передусім корисливих, цілях. Можливість вчинення корупційних дій перебуває у прямій залежності від закритості чиновницької діяльності та відставання загального культурно-цивілізаційного розвитку населення [3, с. 44]. З поширенням демократії, яка показала себе гострим антагоністом корупції, ускладнюються умови для останньої. Демократичне середовище перешкоджає та протидіє їй. Однак жодна із соціально-політичних та економічних систем не має повного імунітету від цих корупційних діянь. Змінюються лише її обсяги і прояви, а також можливості, які визначаються ставленням до неї держави та суспільства [3, с. 45].

Значимо, що більшість суб'єктів корупційних злочинів, а саме спеціальні суб'єкти, наділені специфічними властивостями особи. Володіння спеціальними знаннями, в тому числі і юридичними, щодо прийомів та методів розслідування зазначеної категорії злочинів, способів вчинення та приховання злочинних дій дає можливість

корупціонеру уникати кримінальної відповідальності, протидіяти розслідуванню. Серед таких злочинців насамперед виділяються особи, що займають певне посадове або службове становище.

Однак, як зазначає А. В. Савченко, суб'єктами корупційного злочину є не лише спеціальний суб'єкт, тобто особа, що наділена спеціальними ознаками, але й загальний суб'єкт [4, с. 45], наприклад, при вчиненні пропозиції, обіцянки, або наданні неправомірної вигоди службовій особі, що передбачено ст. 369 КК України [5].

Існує велика кількість причин вчинення особами корупційних злочинів. На нашу думку, одними із найістотнішими серед причин є психологічні чинники. Адже корупційні прояви стали розповсюдженим явищем у повсякденному житті суспільства, корупція фактично стала нормою, більшість громадян хоча б раз в житті давали хабарі при влаштуванні дитини у дитячий садок або школу, оформленні документів, довідок, складанні іспитів, реєстрації бізнесу, щоб пришвидшити вирішення того чи іншого питання або просто віддячити іншу особу з корисливою метою тощо.

Одними з найважливіших серед них є детермінанти психологічного характеру особи злочинця, до яких слід віднести:

- особливості психологічної поведінки осіб-корупціонерів, їх психологічна мотивація;
- прагнення спілкуватися з невеликою кількістю людей;
- підвищена обережність при встановленні близьких відносин з іншими особами;
- відсутність жалю щодо жертв корупції;
- переконаність, що розплата за їх корупційну діяльність не настане ніколи;
- прихована агресивність і висока креативність.

Мотиви вчинення корупційних діянь досить очевидні і проявляються, на нашу думку, в таких формах:

- прагненні до матеріальних благ;
- у ставленні до корупції як до небезпечної і захопливої гри.

При вивченні детермінант корупційних злочинів, на думку

Е. Е. Румянцевої, також необхідно звернути увагу на психологічний портрет усього суспільства:

- ставлення суспільства до корупції як прояв масової психології;
- соціально-психологічну особливість сучасної культури, яка створює психологічне середовище, в якому корупціонери впевнені у відворотності покарання за вчиненні ними корупційні дії;
- психологічний ідеологічний тиск влади на формування громадської думки;
- психологічні установки боротьби з корупцією [6, с. 197].

Як зазначає Н. В. Сметаніна, в органах державної влади має формуватися і розвиватися негативне ставлення до корупційних діянь як у внутрішніх відносинах у державі, так й у відносинах із

міжнародними організаціями і закордонними державами. Розумне запозичення міжнародного досвіду у боротьбі з корупцією сприятиме зменшенню цього деструктивного явища й в українському суспільстві [7, с. 93].

Таким чином, одним з загальних висновків дослідження такого явища як корупція є визнання надзвичайної важливості проведення певної кількості реформ для запобігання корупції. Адже в першу чергу необхідно усунути умови та причини, які детермінують корупційні прояви, а не лише боротися з їх наслідками. Для успішного подолання корупції, необхідне запровадження комплексного захисту свідків та викривачів корупційних діянь, а також суспільний тиск щодо продовження реформи державної системи прокуратури з метою забезпечення її об'єктивності та прозорості. Не менш важливе значення для боротьби з корупцією має також судова реформа, яка сьогодні реалізується в Україні. Переатестація суддів обов'язкова вимога щодо декларування суддями їх доходів та майна.

Список використаних джерел

1. Великий енциклопедичний юридичний словник / За редакцією акад. НАН України Ю.С. Шемшученка. Київ: ТОВ Видавництво «Юридична думка», 2007. 992 с.

2. Великий тлумачний словник сучасної української мови. / укл. і головн. ред. В.Т. Бусел. К.; Ірпінь: ВТФ. Перун, 2007. 1736 с.

3. Таций В. Я., Борисов В. И. Научное обеспечение путей противодействия коррупции в Украине. Громадська експертиза. *Актуал. пробл. боротьби з корупцією в Україні*. Київ, 2004. Вип. 4. С. 44-48.

4. Савченко А. В. Корупційні злочини (кримінально-правова характеристика): навч. посіб.. Київ: «Центр учбової літератури», 2017. 168 с.

5. Кримінальний кодекс України: Закон від 05.04.2001 р. № 2341-Ш. Дата оновлення: 18.10.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/rn/2341-14>.

6. Румянцева Е. Е. Противодействие коррупции: учебник и практикум для бакалавриата и магистратуры. М.: Издательство Юрайт, 2016. 267 с.

7. Сметаніна Н. В. Злочини корупційної спрямованості як прояв і відображення злочинності у сучасному суспільстві: окремі питання запобігання та протидії. *Взаємодія державних органів і громадськості у запобіганні та протидії корупції*: матеріали наук. -практ. семінару (Харків, 24 квіт. 2014 р.). Харків, 2014. С. 90-93.